

International
**SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL**

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:30
sssjournal.com

pp.922-938
ISSN:2587-1587

2019 / February / Şubat
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 05/01/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 26/02/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 26.02.2019

YEREL EKONOMİLERİN YOKSULLUKLA MÜCADELESİNDE SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ ROLÜ: NİĞDE ÖRNEĞİ

THE ROLE OF SOCIAL ASSISTANCE AND SOLIDARITY FOUNDATIONS IN THE STRUGGLE OF LOCAL ECONOMIES BY POVERTY: THE CASE OF NİĞDE

Dr. Öğr. Üyesi Filiz KUTLUAY TUTAR

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, flztutar@hotmail.com, Niğde/Türkiye

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1293>

Reference : Kutluay Tutar, F. (2019). "Yerel Ekonomilerin Yoksullukla Mücadelesinde Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıflarının Rolü: Niğde Örneği", International Social Sciences Studies Journal, 5(30): 922-938.

ÖZ

İçinde bulunduğumuz 21. yüzyılda "küreselleşme" ve "yerelleşme" kavramları, birbirleriyle zıt gibi görünen iki kavram olsa da, aslında birbirleriyle etkileşim içerisinde olan kavramlardır. 1980'li yıllardan itibaren küreselleşme olgusunun hız kazanması ile geleneksel kalkınma görüşlerine olan güvenin sarsılması ile yeni yerel kalkınma modelleri gündeme taşınmıştır ve ulus devletlerin gözdesi olmuştur. Ulusal kalkınmanın ilk basamağını bölgesel kalkınma oluştururken, bölgesel kalkınmanın ilk basamağını ise yerel kalkınma oluşturmaktadır. Yerel ekonomik kalkınma, kesin olarak belirlenmiş bir alanda iş olanakları yaratarak, ekonomiyi canlandırmayı amaçlayıp, yerel yönetimler, özel sektör ve sivil toplum örgütlerini harekete geçirmek, kullanmak ve yönetmek ortaklığını oluşturmaktadır.

Bu bağlamda çalışmamızdaki amaç; birey, aile ve toplum refahını arttırmak amacıyla dezavantajlı kesimler öncelikli olmak üzere, tüm toplumu hedefleyen katılımcı anlayışıyla, adil ve arz odaklı bütünsel sosyal politikalar üreten, uygulayan, izleyen sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının yerel ekonomilerde yoksullukla mücadelede uyguladıkları yöntemleri ortaya koymaktır. Spesifik olarak, araştırma konusu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın 2018 yılında 364 bin kişilik nüfusa sahip olan Niğde'de 34 bin kişiye yardım amaçlı ulaştığı olması; Vakfın katılımcı, şeffaf, etkin bir biçimde hizmet sunan ve ülkemizin sosyal yardım politikalarını belirlemede öncü, uzmanlığa dayalı bir kurum olduğunun göstergesidir.

Anahtar Kelimeler: Yerel kalkınma, Yoksulluk, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Niğde

ABSTRACT

Although the concepts of globalization and localization are two concepts that seem to be opposed to each other in the 21st century, they are actually concepts that interact with each other. Since the 1980s, With the acceleration of the globalization phenomenon and shaking the confidence in traditional development views, new local development models have been brought to the agenda and became a favorite of nation-states. The first step of national development is regional development, while the first step of regional development is local development. Local economic development is the partnership of mobilizing, using and managing local governments, private sector and non-governmental organizations, aiming to revitalize the economy by creating job opportunities in a precisely defined area.

In this context, the purpose of our study is the fact that the aim of this course is to reveal the methods used by the social aid and solidarity foundations in the fight against poverty in local economies with the participant understanding aiming at the whole society, with the aim of increasing the welfare of individuals, families and the community. Specifically, the research subject is Social Assistance and Solidarity Foundation that has reached to 34 thousand people in Niğde, which has a population of 364 thousand people in 2018; It is an indicator that the Foundation is an institution that is participatory, transparent, efficient and providing a pioneer, expert in determining the social assistance policies of our country.

Keywords: Local development, Poverty, Social Assistance and Solidarity Foundations, Niğde

1. GİRİŞ

En basit şekilde insanların yaşamlarını devam ettirebilmesi için temel gereksinimlerini karşılayamama durumu olarak tanımlanan yoksulluk olgusu, insanları sadece yaşamlarını sürdürecektir gelir, gıda, barınma ve giyim gibi maddi varlıklardan mahrum olmalarını değil, aynı zamanda sağlık, eğitim, çalışma ve iş gibi hizmetlerden de mahrum olmalarını ifade etmektedir. Yoksulluk ve gelir dağılımı adaletsizlikleri insanca yaşama hakkını ortadan kaldıran toplumsal ve ekonomik sorunların başında gelmektedir. Yoksulluğun ve gelir dağılımı adaletsizliklerinin boyutlarının ortaya konulması ve yoksulluğa neden olan faktörlerin irdelenmesi, ekonomik olarak sürdürülebilir ve ahlaki olarak kabul edilebilir politikaların geliştirilip uygulamaya konulmasında büyük önem taşımaktadır. Günümüzde küreselleşme olgusu ve bunun doğal sonucu olarak Neo-liberal iktisat politikalarının yaygınlık kazanmasına bağlı olarak yoksulluğun kronik bir hal aldığı görülmektedir. İnsan gücüne yapılan beşeri yatırımların yetersizliği, bilgi ve teknoloji üretme kapasitesinin düşüklüğü ve yetersiz kurumsallaşma düzeyi, ucuz emeğe dayalı üretim yapısından katma değeri yüksek ürünlerin ağırlıklı olduğu üretim yapısına dönüşümü sınırlamaktadır. Sosyal devlet anlayışından giderek uzaklaşılması adil bir bölüşüm ilişkisinin gelişimini engellemektedir. Devletin ekonomideki rolünün giderek azaltılması, özelleştirme uygulamalarının giderek yaygınlaşması, eğitim sağlık gibi kamusal mal ve hizmetlerin artan ölçüde serbest piyasaya bırakılması, emek kesiminin örgütlenme düzeyinin geriletilmesi, yoksulluğun bir miras olarak gelecek kuşaklara aktarılmasına neden olmaktadır. Çalışmada, global sorunlardan biri olan yoksulluğun sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla nasıl önlenebileceği araştırılmıştır. Bu bağlamda Türkiye yoksulluk sorunu üzerinde durularak yoksullukla mücadelede sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının üstlendiği misyon vurgulanmıştır. Niğde ili spesifik olarak incelenmiş olup, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının güçlü/zayıf yönleri ortaya konmuştur.

2. YEREL EKONOMİK KALKINMA, YOKSULLUK TÜRLERİ VE SOSYAL YARDIM KAVRAMLARINA BAKIŞ

Yerel ekonomik kalkınma ; sınırları kesin olarak tanımlanmış bir alanda, iş yaratmak ve ekonomiyi canlandırmak amacıyla, yerel yönetimler, topluluk, kentsel gruplar ve özel sektör arasında, mevcut kaynakları yönetmek için ortaklıkların kurulduğu bir süreç olarak tanımlanabilir (Türko S.355). Kurulan ortaklıkların odak noktası, belirlenen müdahale alanları, stratejiler, politikalar ve uygulamada kullanılan araçlar değişiklik gösterebilmektedir. Günümüzde globalleşmenin hız kazanması ile birlikte geleneksel kalkınma görüşlerine olan güven ortadan kalkmaya başlamıştır. Küreselleşme için yerel kalkınmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Ulusal kalkınmanın basamağını bölgesel kalkınma oluştururken bölgesel kalkınmanın basamağını ise yerel kalkınma oluşturmaktadır. Yani hem küreselleşme hem de ulusal kalkınma için yerel kalkınmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Zengin; 2014 S.96). Yoksulluk kavramı ise karmaşık ve çok yönlü bir olgudur. Yoksulluğun herkesin kabul ettiği objektif bir tanımı söz konusu değildir. Zira yoksulluk ve zenginlik sübjektiftir. Yoksulluk genel anlamıyla bireylerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli temel gereksinimleri karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk, insanların sadece gelir tüketim gibi maddi nesnelere (gıda, barınma, giyim vb.) mahrum olmalarını değil aynı zamanda sağlık, eğitim, ulaştırma vb. hizmetlerden de mahrum olmalarını da ifade etmektedir (World Bank, 2000). İnsan toplumsal bir varlıktır ve bu nedenle fiziki varlığını sürdürmesi için gerekli olan beslenme ihtiyacının yanı sıra giyim, barınma, eğitim, sağlık, kültür, ortak yaşama, dinlenme, estetik ve sosyokültürel ihtiyaçları olan bir varlıktır. (Aktaran ve Kasnaoğlu , 1999: 172).

Mutlak Yoksulluk: Temel fiziksel kriterleri karşılamak için minimum tüketim standardına erişebilme becerisine sahip olmama genellikle mutlak yoksulluk yada yoksunluk olarak ifade edilir (May, 2011:25). Başka bir deyişle; mutlak yoksulluk, hane halkını yada bireyin askeri yaşam düzeyini sürdürebilmesi için gerekli, yalnızca en temel ihtiyaçlarını bile karşılayamaması durumudur. Birinci dereceden yardıma muhtaç olarak algılanması gereken bu fakirler temel insani ihtiyaçlarını bile karşılayamamakta, hatta bu duruma düşen bir kişiye dışardan yardım edilmediği takdirde ölüm riski ile bile karşı karşıya gelmesi kaçınılmaz olabilmektedir. Mutlak yoksulluğun dünyanın her tarafında var olduğu açıksa da, daha çok az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde görülür.

Görelî Yoksulluk: Adam Smith'in tanımına göre, temel ihtiyaçlarını mutlak olarak karşılayabilen ancak kişisel kaynakların yetersizliği yüzünden toplumun genel refah düzeyinin altında kalan ve topluma sosyal açıdan katılımları engellenmiş olanlar görelî yoksullardır. Görelî yoksullar, birinci dereceden yoksul olmaktan ziyade daha çok ikinci derecede dar gelire sahip, askeri yaşam seviyesini yakalamış olsalar da ortalama refah seviyesinin altında olan insanlardır. Temel ihtiyaçlarını kısmen karşılamakla beraber , eğitim, sağlık, sosyal katılım yönünden yetersizlerdir.

Öznel Yoksulluk: Bu kavramda temel düşünce büyük ölçekli anketler yaparak toplumun bu konudaki görüşünü belirlemektir. Öznel yoksulluğu belirleyebilmek amacıyla yapılan anketlerde farklı yöntemler kullanılmaktadır. Deneklere, yoksul olmamak iyi bir gelire sahip olmak gibi bazı özel hedeflere ulaşabilmek için yeterli olduğunu düşündükleri gelir miktarı sorulmaktadır. Bu yöntem “Leyden” yaklaşımı olarak bilinir. Örneğin, ABD de Gallup araştırma şirketi, “Bu toplumda dört kişilik bir ailenin geçinebilmesi için minimum ne kadar haftalık gelir kazanması gerekir?” şeklinde bir soruyu araştırmaya katılanlara yönelmektedir.

İnsani Yoksulluk: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) da yoksulluğun kavramlaştırılması çabalarına, hem yoksulluk kavramı etrafındaki tartışmaları hem de yoksulluğun ölçülmesi yaklaşımlarını genişleterek katkıda bulunmuştur. UNDP'nin 1997 İnsani Gelişme Raporu ile ilk defa “İnsani Yoksulluk” (Human Poverty) kavramı ortaya atılmıştır (Yıldız,2015 36)

Sosyal Yardım: Sosyal yardım en genel anlamda, yoksul sayılan ve muhtaç durumda olan kişilere maddi, aynı veya nakdi yardımların sağlanması anlamına gelmektedir (Taşçı, 2008: 129). Bu açıdan sosyal yardım, kendisini ve ailesini geçindirme imkanından mahrum kalmış insanlara kendi kendilerine yeterli olabilme amacıyla yapılan yardımlardır. Özellikle sosyal güvenliği olmayan ya da bu güvenlik kurumlarının sağladığı gelir desteğinin yeterli olmadığı kişilere sağlanan her türlü transferler, literatürde sosyal yardım olarak tanımlanmaktadır. Sosyal yardımlar, kişilere yönelik toplumda oluşan sosyal risklerin ve bunların sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin yapılan yardımlar olarak da değerlendirilebilir (Yaşar ve Açıköz, 2011: 408). Sosyal riskler karşısında çareler üretmesi beklenen “Sosyal Devlet” yaklaşımında yurttaşlık; yapılacak sosyal yardıma hak kazanmanın tek koşuludur ve ayrıca elde edilen gelirden, yurttaşın sisteme yaptığı katkıdan ya da onun mesleki konumundan önemli ölçüde bağımsızdır. Sosyal yardımlar toplumun tüm kesimlerindeki ihtiyaç sahiplerini bir sosyal yurttaş olarak kavradığından, tek başına toplumu bütünleştirici bir özelliğinin bulunduğu söylenebilir (Metin, 2011: 181). Sosyal yardımlar, sosyal politikaları belirleme sorumluluğu taşıyan kamu yönetimi için öncelikle sosyal güvenlik sisteminin açıklarını kapatıcı ve tamamlayıcı bir kavram olarak görüldüğünden ilk olarak sosyal güvenlik kurumları dışında kalan ve muhtaç durumdaki kişilere dönük tasarlanmaktadır (Koray, 2000:275). Sosyal yardımların sürdürülmesinde ve bu yardımların devlet eliyle veya özel kişilerce ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasında kullanılacak yöntem konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Ancak uygulamada kamu kaynağı dağıtılması şeklinde üstlenilen sosyal korumanın; sosyal yardım, sosyal hizmet ve asgari gelir desteği olarak üç farklı şekilde gerçekleştirildiği görülmektedir (Yaşar ve Açıköz, 2011: 413).

2.1 Sosyal Yardımların Yoksullukla Mücadeledeki Rolü

Yoksulluk her geçen gün coğrafi sınır tanımaksızın genişleme eğilimindedir. Bugün gelişmiş ülkelerde dahi yoksul ailelerin varlığından bahsedilmektedir. Ancak bu ülkelerde sosyal devlet anlayışı, ileri bir boyutta olduğundan ve sosyal politika araçları da etkin bir şekilde uygulandığından, yoksul ailelerin en azından daha da yoksullaşmasının önüne geçilmekte, kendilerine ve bakmakla yükümlü aile fertlerine, sosyal yönden kabul edilebilir asgari seviyede bir hayat standardını yakalama fırsatı verilmektedir (Altay, 2005: 164). Gelişmiş ülkelerdeki merkezi ve yerel kamu yönetimleri uyguladıkları farklı sosyal politikalarla büyüme eğilimindeki yoksulluğu kontrol etmede bir ana aktör olarak önemli rol üstlenmektedirler. Bu yönetimlerin uyguladığı tüm sosyal yardım programları aslında siyasi iradenin uygun bulunduğu ürünlerdir (Buğra, 2005:9). Refah devleti kavramının genellikle sosyal devlet ile beraber tanımlandığı görülmektedir. Refah devleti, devletin genel olarak yoksulluk sorununa ve daha özel olarak da çalışma yaşamına sosyal politika ve hukuk araçlarını kullanarak müdahalede bulunması, sosyal adaleti sağlamak için yoksullar ve çalışanlar lehine faaliyetlerde bulunması anlamına gelmektedir. Sosyal devletin temel öğeleri, “yaşayabilme güvenliği”, “tam istihdam” ve “çalışma gücünün korunması”dır. Yoksulluğa ve işsizliğe karşı mücadele, kişilere asgari bir geçim düzeyinin sağlanması, sosyal güvenlik sistemi ve sosyal yardımlar, eğitim, sağlık, konut politikaları gibi uygulamalar sosyal devletin ve geniş anlamda sosyal politikanın temel uygulama alanlarıdır. Bu uygulamaların ulaştığı düzey ve sağladığı güvenlik de toplumun refah toplumu olarak ulaştığı gelişme düzeyini göstermektedir. (Metin, 2012 119) Refah devletinin gelişim sürecinde genel olarak dört aşamadan söz edilmektedir: Başlangıç ve deneyim kazanma dönemi olarak değerlendirilen ilk dönem 1870’lerde başlamaktadır. Bu dönemde işçi sınıfı ve işçi hareketi büyürken, güçlenen ve hak arayan işçi sınıfı ile birlikte toplumsal çözülme ve tikanlıklar da yaşanmıştır. Bu sorunlara çözüm oluşturma noktasında siyasal haklar üzerinde durulmuş, sınıf ve kitle partileri güç kazanmıştır. Bu nedenle de işçi sınıfı ve yoksullar üzerinde yoğunlaşan sosyal güvenlik gibi politikalara ihtiyaç duyulmuştur. Bu politikaların arkasındaki temel düşüncede özgürlük, eşitlik ve güvenlik kavramlarını bir araya getirerek bunlar arasında toplumsal bir uzlaşma sağlamak yer almaktadır. Dönemin

en önemli gelişmelerinden biri, 1870'li yıllarda Bismark tarafından çıkarılan bir düzenleme ile meslek riskleri ve iş kazaları karşısında sorumluluğun işverene ait olduğunun kabul edilmesi olmuştur. Bu amaçla yardımlaşma ve dayanışma sandıkları kurulmuş ve bugünkü sosyal sigortalar sisteminin temeli atılmıştır. 1889'da ilk emeklilik sigortası sistemi kurulmuştur. Aslında sosyal güvenlik alanında yoksullara ilişkin ilk yasal düzenlemeler XVII. yy.'da İngiltere'de başlatılmıştır. Ancak bu düzenlemelerde, yoksulların durumlarının iyileştirilmesi ve onlara yardım edilmesi yerel yönetimlerin sorumluluğu olarak görülmüş ve merkezi devlete bu konuda etkin bir rol verilmemiştir. Dolayısıyla yoksulluk sorunu da yaygın olarak devam etmiştir (Sallan ve Gül, 2006). 1930'larda başlayıp 1940'ların sonlarına kadar uzanan ikinci aşama, getirilen uygulamaları pekiştirme ve sağlamlaştırma aşamasıdır. Dünya savaşlarının yaşandığı bu dönemde, bir taraftan ekonomik sorunlar ağırlaşırken, diğer taraftan toplumsal güçler arasında uzlaşma ve dayanışmanın önemi ön plana çıkmıştır. Toplumsal uzlaşmayı sağlamaya yönelik politikalar bu dönemde de önemini korumuştur. Üçüncü aşama, 1950'lerden başlayıp 1970'lerin ortalarına kadar uzanan büyüme ve yayılma dönemidir. Bu dönem, ekonomik büyümenin istikrarlı bir şekilde devam ettiği ve Keynesyen politikalarla refah devletinin gelişmesi için uygun koşulların mevcut olduğu bir dönemdir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra görülen hızlı ekonomik büyüme, refah devletinin maddi kaynaklarını yaratırken; güçlenen işçi sınıfı, emekten yana siyasi partilerin iktidara gelmesi ya da sendikal mücadele yolu ile etkin bir baskı grubu olarak gelirin yeniden paylaşımında önemli bir rol oynamıştır. Gerçekten savaş sonrası dönemde, özellikle Batı Avrupa'da hem refah devleti gelişmiş hem de işçi sınıfı açısından toplumsal uzlaşmanın koşulları sağlanmıştır. Batı Avrupa toplumları açısından ortak özellikler taşıyan bu dönem, uygulanan ekonomi politikaları nedeniyle, "Keynesyen Refah Devleti" olarak da adlandırılmaktadır. Refah devletinin ve sosyal politikaların yayılma dönemi olan bu dönemde yüksek bir istihdam düzeyi sağlandığı gibi ücretlilerin ücret ve çalışma koşulları iyileştirilmiş, kapsam bakımından zengin sosyal güvenlik uygulamaları görülmüştür.

3. YOKSULLUKLA MÜCADELE YÖNTEMLERİ

Yoksullukla mücadele yöntemleri iki ana başlık altında incelenmektedir. Bunlar dolaylı ve dolaysız mücadele yaklaşımlarıdır.

Dolaylı mücadele yaklaşımı "Hızlı büyüme yoluyla yoksul kesimin gelirlerini ve hayat standartlarını arttırma" demektir. Büyümenin beraberinde eğitim, sağlık ve altyapı gibi olanakları da getirmesi yoksulluğun önlenmesinde etkili olacaktır. Konusu mali yardımlar olan dolaysız yaklaşım ile büyümeyi ön plana çıkaran dolaylı yaklaşım arasındaki temel farklılık birincinin daha fazla tüketim yaratırken, ikincinin daha fazla gelir yaratmasıdır. Dolaylı yaklaşım bölüşüme ilişkin bir müdahaleden çok, ulusal gelirin büyütülmesi sonucunda kişi başına düşen miktarın artırılması amacını vurgulamaktadır. Dolaylı yaklaşım, hane halkının sahip olduğu kaynakların temel ihtiyaçların karşılanması için gerekli olan kaynakların bileşimi ve büyüklüğü ile kıyaslanmasına dayanmaktadır. Hane halkının sahip olduğu ve yönettiği kaynakların belirli bir gelir veya tüketim seviyesi ile sınırlandırılması halinde fakirlik sınırı ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşımın uygulandığı ülkelerde, refah mekanizmalarının sağlanması görevi devlet tarafından piyasaya devredilmekte ve piyasa böylelikle teşvik edilmektedir. Yaklaşım yapılan eleştirilerin başında, bu yaklaşımın büyüme sürecinin bölüşüm ve yeniden dağılım etkisini göz ardı ettiği düşüncesi gelmektedir. Buna göre, büyüme tüm toplum tarafından eşit oranda hissedilen süreç olmamaktadır. Büyüme, yalnızca gelir göstergelerinin türdeş artışını değil, aynı zamanda yeniden bölüşüm mekanizmasının işlediği ve bu süreçten karlı çıkanlar olduğu kadar gelir kaybına uğrayanların da bulunduğu bir toplumsal yeniden yapılanma sürecini içermektedir (Güneş, 2010: 29). Bununla birlikte tarih içinde yoksullara yapılan sosyal yardımların sonuçları açısından bakıldığında bu yardımların yoksulluğu ortadan kaldırmadığı bilinen bir gerçektir (Önder ve Şenses, 2006: 69).

Dolaysız mücadele yaklaşımında, yoksulluk sorununa yönelik politika ve programların uygulanması, bu kapsamda kamu; vergi, sosyal güvenlik, sosyal yardım sağlık ve eğitim politikaları gibi temel araçlarla gelirin ikincil dağılımına etkin bir biçimde müdahil olması düşüncesi yatmaktadır. Yoksullukla mücadele kapsamında yoksullara mal ve hizmet sübvansiyonu verilmesi, asgari ücret, istihdamı arttırmaya yönelik çeşitli proje ve önlemler, yoksullara yönelik kredi programları bulunmaktadır. Dolaysız mücadele programlarının başarı elde edebilmesi için öncelikle yoksullukla mücadele kapsamında yoksul kesimin iyi tespit edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte uygulanacak program ve politikalar somut ve şeffaf yapılması gerekmektedir. Ülkemizde bugün için, yeterli düzeyde olmasa da, doğrudan yoksullukla mücadeleye yönelmiş önemli bazı uygulamalardan söz edilebilir. Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Vakıflar Genel

Müdürlüğü(SYDGM), Belediyeler ve Özel Kuruluşlar Yoksullukla mücadelede bu uygulamalar içerisinde yer alan önemli kurumlardır.

4. TÜRKİYE'DE YOKSULLUĞA BAKIŞ

Yoksulluk, sosyal bir sorun olarak 1990'ların sonunda Türkiye'nin gündemine yerleşmiştir. 1990'larda, teknolojik, ekonomik ve demografik gelişmenin yol açtığı ciddi bir yapısal dönüşüm yaşanmıştır. Eskiden farklı kurumlar ve politikaların uygulanması ekonomik gelişme ve modernleşme süreci içinde, küçük köylülüğün korunmuş olmasından ötürü, önemli bir istihdam güvencesi oluşturan tarım sektörünün çözülmeye başlamasıyla, sanayide post-fordist uygulamaların gündeme gelişinin ve sanayileşme sorunlarıyla sanayi sonrası topluma geçiş sorunlarının eşanlı olarak ortaya çıktığı Türkiye'de yoksulluğun boyutu üzerinde etkili olmuştur (Kutlu, 2001: 68). Türkiye'de Yoksulluk Profili; Türkiye'de yoksulluğun boyutu ile ilgili önemli çalışma DİE tarafından yapılan ve sonuçları 2004 yılında açıklanan, 2002 Hane halkı Bütçe Anketi ile birlikte yapılan 2002 yoksulluk çalışmasıdır. Bu çalışma ile Türkiye'de ilk kez yoksulluk sınırı ve oranı resmi olarak açıklanmıştır. Yoksulluk, özellikle çok çocuklu haneler, eğitim seviyesi düşükler, yevmiyeliler, işsizler, kendi hesabına çalışanlar, ücretsiz aile işçileri ile tarım ve inşaat sektörlerinde çalışanlar arasında yaygındır. Hiç çocuğu olmayan ya da sadece bir tane çocuğu olan hane halklarının yoksulluk oranı ortalamanın çok altındadır. Aynı zamanda eğitim seviyesi arttıkça da yoksulluğun azaldığı görülmektedir. 2004 yılı rakamlarına göre okur-yazar olmayan fertlerde %45,11 olan yoksulluk oranı, yüksekokul mezunlarında %1,33'e düşmektedir (TÜİK, 2004).

Tablo.1: Eş Değer Hane halkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Hesaplanan Yoksul Sayıları, Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı (2010-2017)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Yoksulluk sınırı (TL)	2 972	3 255	3 611	4 008	4 443	4 997	5 693	6 355
Yoksul sayısı (Bin kişi)	7 355	7 288	7 344	6 788	6 572	6 652	6 482	5 865
Yoksulluk oranı (%)	10,3	10,1	10,0	9,1	8,7	8,7	8,4	7,4
Yoksulluk açığı	24,0	25,4	23,7	22,6	22,3	22,3	20,8	20,0

Kaynak :TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2010-2017

Tablo.1'de harcama ve gelir esaslı görel yoksulluk oranları görülmektedir. Harcama esaslı görel yoksulluk, hane halkı bütçe araştırmasından eş değer kişi başına tüketim harcaması medyan değerinin %40 görel yoksulluk sınırı olarak tanımlanarak hesaplanmaktadır. Tablo'da medyan değeri %40 alındığında görel yoksulluk sınırları görülmektedir. 2010-2017 yıllarında gelire dayalı yoksulluk incelendiğinde zaman içinde bir azalma olduğu görülmektedir.

5. YOKSULLUKLA MÜCADELEDE SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI

Sosyal yardım, olağanüstü bir durum olarak sosyal sigortanın kapsamadığı kişilere yönelik olarak yoksul kesimlere yardım etmek için yapılan faaliyetleri içermektedir. Günümüzde sosyal yardımlar, sivil toplum kuruluşlarını gönüllülük esasına dayalı olarak yardımseverlik duygularına bağlı bağışların yanı sıra, esas olarak sosyal devlet tarafından yoksullukla mücadelede sosyal politika uygulamaları sonucu yasal bir yükümlülüğün karşılanması anlamında daima ön plana çıkmaktadır. Sosyal yardım, muhtaç durumda olan kesimlere sürekli yardım yapmayı içeren ve bu kesimleri tembelleğe iten, savurganlığa özendirilen bir yöntem olarak algılanmamalıdır. Sosyal yardımın özünü yoksul kesimin varlığını güvence altına alınması ve insan onurunu korunması oluşturmaktadır (Öztürk, 2009: 72). Türkiye'de yoksul ve yardıma muhtaç kimselere yönelik sosyal yardım programları ve bu programların uygulamasından sorumlu kurum ve kuruluşların başında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları gelmektedir. Sosyal devlet olmanın doğal bir sonucu olarak gelir dağılımındaki adaletsizliklerin giderilmesi ve yoksul kesimlerin desteklenmesine yönelik olarak sosyal politikalar toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesi ve sosyal barışın korunması açısından büyük önem arz etmektedir. 1986 yılında 3294 Sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Yasası ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu oluşturulmuştur (Oğuz, 1989: 78). 9 Aralık 2004 tarih ve 5263 sayılı yasa ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü kurulmakta ve Fon Yönetimi kurumsal bir yapıya kavuşturulmaktadır. Bu Fon kaynağı ile gerçekleştirilen sosyal yardım programları, merkezde Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü yerel düzeyde ise, bütün İl ve İlçeler de bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yürütülmektedir. İl ve İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kuruluş amaçları, yoksulluk içinde bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne surette olursa olsun Türkiye ye kabul edilmiş veya gelmiş kişilere yardım etmektir. 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Yasasının amacı doğrultusunda herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan sosyoekonomik yoksunluk içinde bulunan vatandaşların yakacak, gıda, giyim, eğitim, sağlık gibi temel

ihtiyaçlarını karşılamakta özürü vatandaşların eğitim ve rehabilitasyon giderlerine katkı sağlamakta, kırsal ve kentsel alanlarda yaşayan vatandaşların gelirlerini artırma ve sürekli bir işe sahip olmalarına yönelik projelerine destek vermektedir. Vakıf, Sosyal Adaleti sağlayan önlemler olarak gelir dağılımını adil hale getirmeye çalışmakta, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektedir(SYDGM, 2008: 4).

5.1. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Kuruluş Amacı ve Görevleri

1982 Anayasasının 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyetinin Sosyal bir Hukuk Devlet olduğu belirtilmektedir. 5. maddesinde ise “kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkesiyle bağdaşmayacak sınırlayan siyasal ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak” devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmaktadır. Anayasal hükümlerle Devlet topluma karşı sosyal yardım alanında önemli görevler üstlenmiş olduğundan, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları bu görevlerin icrası için oluşturulan kurumlar arasında önemli bir işleve sahip bulunmaktadır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları dayanağını Anayasanın ilgili hükümlerinden almaktadır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, katılımcı şeffaf etkin bir biçimde hizmet sunan sosyal politikaların belirlenmesinde öncü ve uzmanlığa dayalı bir kurum olmayı hedeflemektedir. Sosyal bir hukuk devleti olmanın doğal bir sonucu olarak gelir dağılımındaki dengesizliklerin giderilmesi ve yoksul kesimlerin desteklenmesine yönelik sosyal politikaların uygulamaya geçirilmesi toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesi ve sosyal barışın korunması söz konusu vakıfların en temel kuruluş amaçlarını oluşturmaktadır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları fakr-u zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne surette olursa olsun Türkiye’ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının en temel amacı; adil bir gelir dağılımının sağlanması, yoksullukla mücadele edilmesi, ekonomik ve sosyal kaynakların en etkin bir şekilde kullanılması, temel ihtiyaçlarını karşılamakta yoksun nüfusun en yoksul diliminde yer alan vatandaşların sosyal yardımlarla desteklenmesi, üretime ve istihdama yönelik projeleri sürekli kılarak gelir düzeyi düşük bireylerin ekonomik ve sosyal hayata entegre edilmelerinin sağlanması olarak ifade edilmektedir. Yoksulluk içinde bulunan, yasayla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlardan aylık gelir almayan vatandaşlar ile geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim olanakları sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilebilen, üretken duruma geçirilebilen kesimler bu Vakıfların kapsamı içinde bulunmaktadır. Ancak sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olan bu kuruluşlardan aylık ve gelir alan özürülerin, tedavi giderleri ile fonksiyon kazandırıcı ortopedik ve diğer yardımcı araç ve gereçlerin kurumlarca karşılanmayan kısmı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından karşılanmaktadır. Vakıflar zaman içinde yapılan düzenlemelerle; yüksek öğrenim öğrencilerine burs verilmesi, sosyal güvenceden yoksun hastalar ile yoksul asker ailelerinin tedavi ve ilaç bedellerinin karşılanması, özürülerin her türlü tedavi giderleri ile fonksiyon kazandırıcı araç ve gereç bedellerinin ödenmesi, terör eylemlerinde can ve mal kaybına uğrayanlara yardım yapılması, şehit çocuklarının öğrenim masraflarına katkıda bulunulması gibi görevleri de üstlenmektedir.

5.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yönetsel Yapısı

Sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye’de gelir dağılımındaki dengesizliklerin giderilmesi, yoksul kesimlerin desteklenmesi, toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesi ve sosyal barışın korunması amacıyla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu kurulmuştur(Bilici, 2005: 29). Sosyal yardım faaliyetleri sürekli ve kapsamlı olarak 1986 yılında 3294 sayılı yasa ile kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Teşvik Fonu kaynakları ile yürütülmektedir. Sosyal yardım programları 81 il ve 973 ilçede mülki idare amirlerinin başkanlığında toplam 973 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kanalı ile gerçekleştirilmektedir. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları sosyal yardım ve proje destek programlarının planlanması, uygulanması ve izlenmesi konularında eşgüdüm içinde çalışmaktadır. 3294 sayılı yasa ile oluşturulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu faaliyetleri, Başbakanlık bünyesinde Fon sekreteryası ile yürütülmekte iken 1 Aralık 2004 tarih ve 5263 sayılı yasa ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu Kurulu ile kararlarını alan Fonun yürütme organı görevini ise Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü üstlenmektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Başbakanlığa bağlı bir kuruluştur. Merkez teşkilatından oluşan Genel Müdürlükte teşkilat yapısı 1 Genel Müdür, 1 Genel Müdür Yardımcısı, Ana Hizmet Birimleri, Danışma Birimleri ile Yardımcı Hizmet Birimlerinden oluşmaktadır. Ana Hizmet Birimleri; Kaynak Yönetimi Dairesi Başkanlığı, Gönüllü Kuruluşlarla İşbirliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Proje Değerlendirme ve İzleme Dairesi Başkanlığı, Yardımlar Dairesi Başkanlığı, İstatistik Araştırma ve Tanıtım Dairesi Başkanlığından

oluşmaktadır. Kaynak Yönetimi Dairesi Başkanlığı, Fon kaynaklarını etkin ve verimli bir şekilde değerlendirilmesini ve yönetilmesini sağlamakta, Fon kaynaklarının artırılmasına yönelik çalışmalar yapmaktadır. Fon kaynaklarının Fon Kurulu kararlarına uygun şekilde ve yardım kollarına göre dağıtımını gerçekleştirmektedir. Fonun gelir ve giderlerine ait hesapları tutmakta Fon gelirlerini takip ve tahsil etmektedir. Gönüllü Kuruluşlarla İşbirliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Sosyal Yardım amaçlı çalışmalar yapan gönüllü kuruluşlarla ve sosyal yardım ve sosyal hizmet amaçlı uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmakta ortak projeler oluşturmaktadır. Sosyal yardım amaçlı kuruluşların çalışmalarını takip ederek desteklemekte ve periyodik değerlendirmeler yapmaktadır. Proje Değerlendirme ve İzleme Dairesi Başkanlığı, Vakıflardan ve diğer kurum ve kuruluşlardan gelen projeler ile sivil toplum örgütlerinin toplumsal amaçlı projelerini değerlendirmekte teşvik etmekte gerektiğinde ortak projeler yürütmektedir. Uygulanan projelerin takibini yaparak performans ve kalite ölçütleri geliştirerek uygulamanın verimliliğini izlemekte performans analizi yapmakta ve elde edilen sonuçlara göre önerilerde bulunmaktadır. Yardımlar Dairesi Başkanlığı, yardım taleplerini değerlendirmekte ve uygunluk kriterleri oluşturmaktadır. Yardımların yerinde zamanında ve eksiksiz olarak yapılmasını izleyerek yönlendirmekte yardımlara ilişkin usul ve esasları belirlemektedir. İstatistik Araştırma ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı, bilgi sistemine ilişkin hizmetleri yerine getirmekte vakıfların istatistikî çalışmalarını yapmakta bunlara ilişkin veri tabanları hazırlamaktadır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma bilincini geliştirmek için tanıtım programları hazırlamakta, basılı ve görsel yayınlar yapmaktadır. Dayanışma Birimleri, Hukuk Müşavirliği ve Strateji Geliştirme Müdürlüğünden oluşmaktadır. Hukuk Müşavirliği, yasa tüzük ve yönetmelik taslakları ile diğer hukuki konular hakkında görüş bildirmekte, adli ve idari davaların takibini yapmaktadır. Strateji Geliştirme Müdürlüğü ise mali hizmetlere ilişkin görevleri yerine getirmekte, orta ve uzun vadeli strateji ve politikalar belirlemekte, yıllık izleme raporları hazırlamakta, fon bütçesini stratejik plan ve hedeflere göre hazırlayarak uygunluğunu izleyip değerlendirmektedir. İç denetime yönelik etkinliği ve verimliliği artırmak için gerekli hazırlıkları yapmaktadır. Yardımcı Hizmet Birimleri ise Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı ve İnsan Kaynakları Daire Başkanlığında oluşmaktadır. Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı, satın alma, kiralama, bakım onarım, arşiv, sağlık vb. Her türlü idari ve mali hizmetleri yürütmekte, sivil savunma ve seferberlik hizmetlerini planlamaktadır. İnsan Kaynakları Dairesi Başkanlığı insan gücü politikası ve planlaması konusunda çalışmalar yapmaktadır.

5.3. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Faaliyetleri

Vakıf, doğruluk, eşitlik ve objektiflik ölçütlerine bağlı kalarak, muhtaç ve özürülü vatandaşlara yakacak, yiyecek giyecek, eşya ve tedavi giderleri ile fonksiyon kazandırıcı, ortopedik ve diğer yardımcı araç ve gereç ihtiyaçlarını, maddi yardım ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Vakıf şehit ve gazilerin ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmakta, Ramazan Ayı ve Dini Bayramlarda yoksul ailelere gıda, yiyecek ve nakdi yardımlar yapmaktadır. Sosyal güvencesi olmayan vatandaşların Yeşil kart uygulaması kapsamına girmeyen sağlık giderlerini karşılamaktadır. Ayrıca nüfusun en yoksul kesimindeki ailelere 0-6 yaş grubundaki çocukların düzenli sağlık kontrollerinin yaptırılması şartı ile şartlı nakit sağlık yardımları vermektedir. Özürülü vatandaşların yaşamları için zorunlu olan protez, işitme cihazı araç gereç vb. İhtiyaçlarını karşılayarak topluma kazandırmaktadır. Türkiye genelinde eğitim çağındaki özürülü çocukların tüm özür gruplarını kapsayacak şekilde ücretsiz olarak okullarına ulaştırılması sağlanmaktadır. Dar gelirli yoksul ailelerin eğitim çağındaki çocuklarına eğitimde fırsat eşitliği sağlayan yükseköğrenim bursu, ilköğretimdeki taşınmalı eğitim sistemi kapsamındaki öğrencilerin öğle yemeği, ilköğretimdeki ücretsiz kitap, her türlü okul ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yardımlar, nüfusun en yoksun kesimindeki ailelere ilk ve orta öğretimdeki çocukların okula devam etmeleri şartı ile şartlı nakit eğitim yardımları gibi destek programları uygulanmaktadır. Çalışma gücü ve yeteneği olan vatandaşların üretime istihdama katılmalarını ve kendi işlerini kurmalarını sağlayan projelere destek vermektedir. Aile Yardımları: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan aile yardımları arasında barınma yardımları, gıda yardımları, aşevleri ve yakacak yardımları yer almaktadır.

Tablo.2: Gıda Yardımları

Yıllar	Aktarılan Kaynaklar (Milyon TL)
2003-2012	1,397,32
2013	163,25
2014	185,86
2015	199,79
2016	199,77

Kaynak: “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Faaliyet Raporu”, 50

Vakıfların periyodik paylarından yıl içerisinde yaptıkları gıda yardımları da dikkate alındığında 2016 yılında toplam 656.509 hane için 287,23 milyon TL kaynak kullanılmıştır.

Tablo.3: Barınma Yardımları:

Yıllar	Aktarılan Kaynak (Milyon TL)
2003-2012	187,48
2013	51,68
2014	85,5
2015	72,35
2016	38,06

Kaynak: “ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Faaliyet Raporu”, 50

Tablodaki barınma yardımları istatistikleri kapsamına ev yapımı, onarımı yardımı dâhildir. SYDV’ler barınma yardımları kapsamında periyodik paylarından ev eşyası yardımı, kira yardımı vb. türde yardımlar da yapabilmektedir. Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sisteminden alınan istatistiklere göre 2016 yılında tüm barınma yardımları kapsamında 21.897 hane için 72,76 milyon yardım yapılmıştır. Eğitim Yardımları: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan eğitim yardımları arasında eğitim materyalleri yardımları, şartlı nakit transferi eğitim yardımları, taşınabilir eğitim sisteminde öğle yemeği yardımı, ücretsiz kitap yardımı, yüksek öğrenim bursları ve özürü öğrencilerin ücretsiz taşınması yardımları yer almaktadır. Sağlık Yardımları: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan sağlık yardımları arasında, şartlı nakit transferi sağlık yardımları, sağlık tedavisi destek yardımları ve özürü yardımları yer almaktadır (SYDGM, 2005:3). Sosyal Riski Azaltma Projeleri (SRAP): Sosyal Riski Azaltma Projesi İkraz Anlaşası, Türkiye Cumhuriyeti ile Dünya Bankası arasında 14 Eylül 2001 tarihinde imzalanmakta ve 28 Kasım 2001 tarih ve 24597 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmektedir. Projenin bedeli, 500 milyon ABD Doları Dünya Bankası İkrazı ve 135,46 milyon ABD Doları Hükümet katkısı olmak üzere toplam 635,46 milyon ABD Dolarıdır. SRAP’ nın hedefi, ekonomik krizlerin yoksul haneler üzerindeki etkisinin azaltılması ve bu hanelerin gelecekte meydana gelebilecek benzer risklerle başa çıkma kapasitelerinin iyileştirilmesidir. SRAP, krizden etkilenen en yoksul gruplara anında destek sağlayan bir uyum, yani hızlı yardım bölümü ile üç bileşenden oluşan yatırım bölümünden oluşmaktadır. Bu bileşenler; yoksullara temel sosyal hizmetleri ve sosyal destek sağlayan ilgili devlet kurumlarının kurumsal kapasitesinin artırılması, nüfusun en yoksul yüzde 6’sını hedefleyen ve temel sağlık ve eğitim hizmetlerinin daha iyi kullanılması şartına dayanan bir sosyal destek sisteminin uygulanması, yoksullara yönelik gelir getirici/istihdam olanaklarının ve sosyal hizmetlere erişimin artırılmasından oluşmaktadır. Proje, Hızlı Yardım, Kurumsal Gelişim, Şartlı Nakit Transferi ve Yerel Girişimler olmak üzere 4 ana programdan oluşmaktadır (SYDGM, Tarihsiz b:3). Gelir Getirici ve İstihdam Artırıcı Proje Yardımları: Sosyoekonomik yoksunluk içinde bulunan vatandaşların toplumsal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak, topluma entegre olmaları, ve ekonomide aktif üretken duruma geçmelerini ve sürdürülebilir gelire ulaşmaları sağlamak amacıyla, kentsel alanda iş kurmaya yönelik, kırsal alanda yöre şartlarına uygun, sürdürülebilir faaliyetlere yönelik gelir getirici ve istihdam artırıcı projelere destek verilmektedir (SYDGM, Tarihsiz a:26).

5.4. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Gelir ve Giderleri

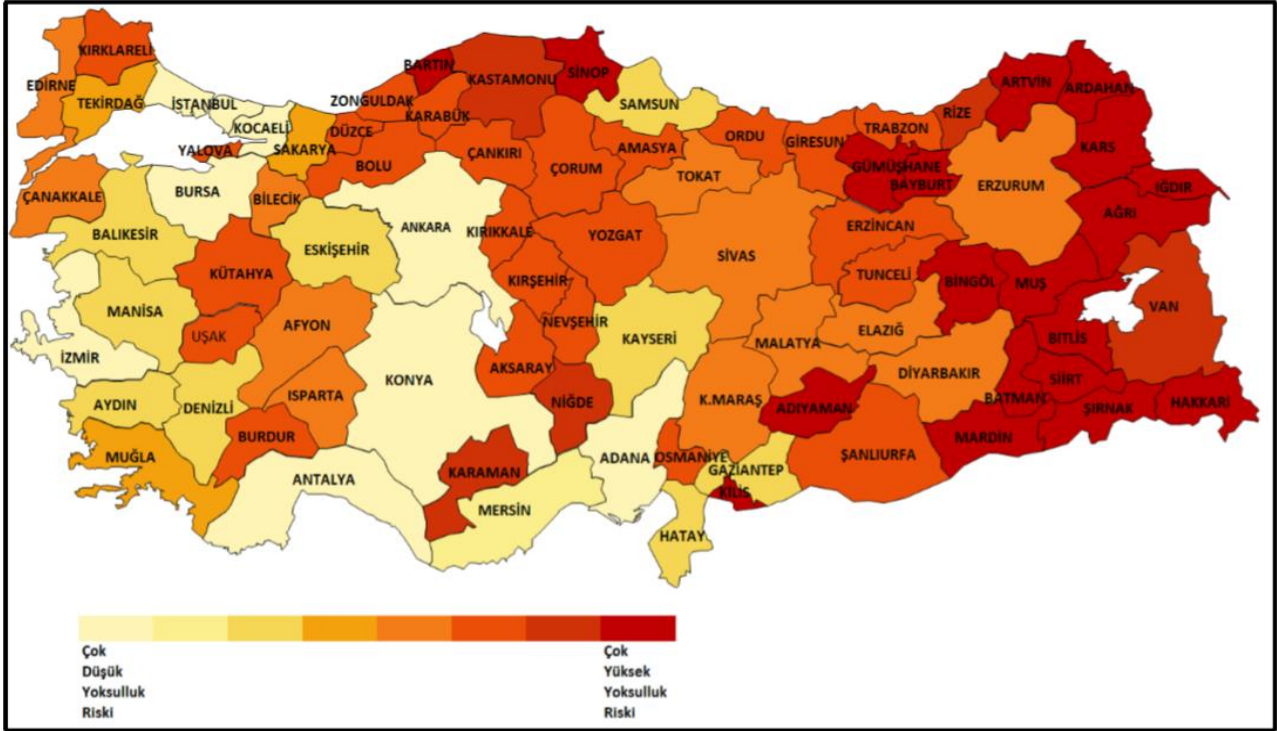
Vakfın gelirleri; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan aktarılan kaynaklardan, her nevi fitre-zekat-kurban derileri ve bağırsak yardımlarından, işletme ve iştiraklerden elde edilecek gelirlerden ve diğer gelirlerden oluşmaktadır. Fonda toplanan kaynak, Fon kurulu kararları ile ülke genelinde kurulu bulunan vakıflara aktarılmakta, bu kaynakların yanı sıra vakıfların kendi gelirleri de kullanılarak, ihtiyaç sahibi yoksul vatandaşlara aynı ve nakdi yardımlar ulaştırılmaktadır. Fonun gelirleri; her yıl bütçeye konulan ödeneklerden, yasa ve kararnemelerle kurulu bulunan veya kurulacak olan fonlardan Bakanlar Kurulu kararıyla %10’a kadar aktarılan miktarlardan, gelir ve kurumlar vergisi tahsilat toplamının %2,8’inden, trafik para cezalarının %50’sinden, RTÜK reklam gelirlerinin %15’inden, her nevi bağış ve yardımlardan ve diğer gelirlerden oluşmaktadır. 7 Aralık 2004 tarih ve 5272 sayılı yasa ile; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının gelirleri arasından “mahalli idare bütçelerinden %2 oranında ayrılacak pay “ kalemi çıkarılmaktadır. 1986 yılından itibaren Vakıfların temel gelir kalemlerinden birisini ortadan kaldıran bu değişiklik , 2004 yılı sonrasında gelir açısından Vakıfları daha fazla Fona bağlı hale getirmektedir. Vakıflara ihtiyaç sahibi vatandaşların ikamet yerlerinde temel ve acil ihtiyaçlarının karşılanması ve cari harcamaları için gönderilen Periyodik Yardımlar , il ilçe nüfusu, TÜİK tarafından belirlenen sosyo-ekonomik gelişme endeksi esas alınarak hesaplanmakta ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları periyodik olarak aldıkları bu kaynaklar ile ekonomik ve sosyal yoksunluk içinde bulunan vatandaşların gıda, giyim, yakacak, barınma, sağlık, eğitim vb. Acil ve güncel zaruri ihtiyaçlarını

karşılıkmaktadır. 2003 yılından itibaren periyodik payların Fon bütçesinden yapılan giderler arasındaki oranı %10'lardan %15'e yükselmiş olup, 2007 yılında bu oran %21 olarak gerçekleşmektedir (SYDGM, 2008:34).

6. NİĞDE SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI'NIN YOKSULLUĞU AZALTMADAKİ ROLÜ

Ekonomisi; Niğde ilinin ekonomisi tarıma dayanır. Faal nüfusun %70'i tarımla geçinir. Sanayileşme son yıllarda gelişmeye başlamıştır. Halkın esas geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Elma ağacı sayısı sıralamasında Niğde ili ülke sıralamasında ilk sırada yer alır. Ülke genelinde patates üretiminin %25'lik bölümü bu ilde yetişir. Ancak Niğde Merkez Organize Sanayi, Bor Deri Organize Sanayi, halı fabrikası ve diğer küçük 1sanayi kolları Niğde halkı için önemli istihdam alanıdır. Geleneksel el sanatları bakımından Niğde önemli bir ildir. Niğde ilinde üretilen halılar dünyanın birçok ilinde müşteri bulmaktadır.(Niğde Valiliği , Faaliyet Raporu, s:4)

Şekil:1 İllere İlişkin Yoksulluk Riski Derecelerinin Türkiye Dağılımı

P. Yavuzkanat (2013)'a göre; “illere yoksulluk riski derecelerine göre, haritada renklerin koyu olduğu iller de yoksulluk riskinin fazla olduğu görülmektedir. Yapılan analizde Niğde ilinin analiz öncesi yüksek derecede yoksulluk riski ve analiz sonucunda çok yüksek derecede yoksulluk riski çıkmıştır ve illerin yoksulluk riski sıralamasında ise, Yavuzkanat (2011), Niğde ili 59. sırada yer almaktadır”. Yani yapılan çalışmada olduğu gibi Niğde ili yüksek derecede yoksulluk riski bulunan bir ildir. Dolayısıyla Niğde ilinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına büyük iş düşmektedir.

6.1. Niğde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

Sosyal Devlet anlayışı kapsamında Anayasanın "Türkiye Cumhuriyeti demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir." hükmü gereğince yürürlüğe giren 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun amacı kapsamında yoksullukla mücadele edilmesi, kaynakların etkin bir biçimde kullanılmasını sağlamak, temel ihtiyaçlarını karşılamaktan yoksun nüfusun en yoksul diliminde yer alan vatandaşlarımıza doğruluk, eşitlik ve objektiflik kriterlerine bağlı kalarak sosyal yardımlarla desteklemektir (NYDV) Bu kapsamda; yardım talebi ile ilgili müracaatların ikamet kaydının bulunduğu İl/İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na yapılması gerekmektedir. Ayrıca Genel Sağlık Sigortası tespitinin yapılması eşi vefat etmiş dul kadınlara maaş bağlanması, 2022 engelli ve yaşlı aylığı bağlanması gibi çalışmalar İl/İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılmakta olup yine bu hususlardaki müracaatlar da aynı vakıflara yapılabilmektedir. Başvuruya müteakiben yapılacak inceleme sonucunda yardım alma konusunda uygun şartları taşıdığı tespit edilenlerin hanelerinde yapılan inceleme

raporu doğrultusunda İl Valisi Başkanlığında toplanan Vakıf Mütevelli Heyetince, mevcut talepler mevzuat çerçevesinde değerlendirilerek verilecek kararlar aynı, nakdi, gıda, eğitim, sağlık, afet ve diğer yardımlardan faydalandırılmaları sağlanmaktadır. 2018 yılı ile toplam 20.000 yoksul dosyası bulunmaktadır.

Aile ve Gıda Yardımları;bu yardımların amacı en temel ihtiyaçlarını karşılamaktan yoksun 3294 sayılı Kanun kapsamında olan; yaşlı, özür, yetim, öksüz, kimsesiz, dul, hanenin geçimini sağlamakla yükümlü ancak kronik hastalık (diyaliz, kanser gibi) veya özür durumu nedeniyle "çalışamaz" durumda olanların öncelikle ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde hane halkı sayısı göz önünde bulundurularak faydalandırılmasıdır. Yardımlar vakıf tarafından nakdi/ayni olarak devam ettirilmektedir(NYDV).

Tablo.4: Niğde SYDV Gıda Yardımı Hizmet Standart Tablosu

	Başvuruda istenilen Belgeler	Hizmetin Tamamlanma Süresi
Gıda Yardımı	1. Başvuru Kayıt ve İnceleme Formu 2. Başvuru Dilekçesi 3. Nüfus cüzdanı Fotokopisi	30 Gün

Kaynak: Niğde SYDV (Niğde sosyal Yardım ve Dayanışma Vakfı) , “Niğde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Hizmet Standart Tablosu”

Yakacak Yardımları,2003 yılından itibaren Türkiye Kömür İşletmelerinden sağlanan kömür SYD Vakıfları aracılığı ile ihtiyaç sahibi ailelerimizin kışlık yakacak ihtiyacının karşılanması amacıyla hane başına en az 500 kg olmak üzere dağıtılmaktadır. Ayrıca yoksul ailelere yakacak yardımı programı ile ülkemizin atıl vaziyetteki yeraltı kaynakları ekonomiye kazandırılmakta; ulaşım sektörüne ve istihdama ciddi katkı sağlanmaktadır.(NSYDV)

Şartlı Eğitim Ve Şartlı Sağlık Yardımları

- Şartlı Eğitim ve Şartlı Sağlık Yardımları (ŞEY-ŞSY), yoksul ailelerin eğitim ve sağlık hizmetleri gibi temel hizmetlere katılımları **şartıyla verilen nakdi** bir sosyal yardım programıdır.
- Amaç, yoksulluk nedeni ile okula gönderilemeyen çocuk sayısının azaltılması, okullaşma oranının artırılmasıdır.
- ŞEY-ŞSY değerlendirme süreci, yardımdan faydalanmak isteyen kişinin ikamet ettiği yerdeki SYD Vakfına başvurusu ile başlar,
- Elde edilen bilgiler ile birlikte gerçekleştirilen hane ziyareti sonucunda Vakıf mütevelli heyetince yardımın kabulüne veya reddine karar verilir (3294 sayılı Kanun kapsamında). (NİĞDE SYDV)

Muhtaç Asker Aylığı Yardımı ;herhangi bir sosyal güvenlik kapsamında olmayan (SSK, Emekli Sandığı, Bağkur) başvuru sahibi (Evlili ise eşi, bekarsa annesi) bu yardımdan faydalanabilir. Ancak anne vefat ettiyse baba, anne ile baba boşanmış ise asker kiminle yaşıyorsa o kişi başvuru yapabilir.(NİĞDESYDV)

Eşi Vefat Eden Kadınlara Yönelik Yardım Programı ;düzenli nakdi yardım programının hedef kitlesi; resmi nikahlı eşi vefat etmiş, muhtaç durumda bulunan, kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlardan aylık ve gelir almayan dul kadınlar olarak belirlenmiştir.(NİĞDESYDV)

Tablo.5: Niğde SYDV Yardımları Ve Kuruluş Tarihleri

KURULUŞ ADI	2017	2018(İlk 6 ay)	KURULUŞ TARİHİ
MERKEZ SYDV	30.161.956,45	13.759.623,03	1986
ALTUNHİSAR SYDV	4.564.929,01	3.871.379,07	1991
BOR SYDV	8.631.015,20	4.868.538,73	1986
ÇAMARDI SYDV	3.918.845,42	2.225.632,89	1986
ÇİFTLİK SYDV	7.367.222,77	4.090.663,37	1986
ULUKIŞLA SYDV	3.872.898,03	2.744.302,00	1986

Kaynak:Niğde Aile ve Sosyal Yardımlar İl Müdürlüğü (2014), Niğde Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler(2018).

Tablo5 den görüldüğü üzere SYDV 1986 yılında ilde faaliyete geçmiş olup,merkez dışında 5 ilçede faaliyette bulunmaktadır.

Tablo.6: Niğde SYDV Yiyecek Yardımı Alan Kişi Sayısı Ve Tutarı (TL)

YIL	2009		2010		2011		2012	
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Sayısı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı
MERKEZ	9.700	249.187	2.250	132.598	1.522	76.005	1.920	96.260
BOR	-	-	-	-	-	-	-	-
ÇİFTLİK	1.766	177.900	-	-	459	73.100	234	48.200
ULUKIŞLA	11	1.815	535	53.500	-	-	-	-
ALTUNHİSAR	2.935	215.840	424	35.600	1.072	115.154	556	92.818
ÇAMARDI	2.791	218.705	806	55.000	1.262	199.247	292	70.077
TOPLAM	17.203	863.447	4.015	276.698	4.315	463.506	3.002	307.355
YIL	2013		2018		TOPLAM			
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı		
MERKEZ	1.467	51.751	11894	1.554.979.85	28.753	1.555.008.58		
BOR	-	-	-	-	-	-		
ÇİFTLİK	642	142.800	-	-	3.101	442.000		
ULUKIŞLA	-	-	-	-	546	55.315		
ALTUNHİSAR	517	113.244	-	-	5.504	572.656		
ÇAMARDI	427	86.300	-	-	5.578	629.329		
TOPLAM	3.053	394.095	11894	1.554.979.85	31.588	2.305.101		

Kaynak:Niğde Aile ve Sosyal Yardımlar İl Müdürlüğü (2014), Niğde Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler(2018).

Yukarıda Tablo 6 da yiyecek yardımı alan kişi sayısı ve tutarları 2009 yılından bu yana sürekli olarak artmış olarak gözlenmiştir.

Tablo.7: Niğde SYDV Yakacak Yardımı Alan Kişi Sayısı Ve Tutarı (TL)

	2009		2010		2011		2012	
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Sayısı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı
MERKEZ	6.500	1.932.970	6.750	1.836.000	6.603	2.204.939	5.350	1.943.762
BOR	2.603	495.100	2.174	550.312	2.253	643.868	2.130	1.040.790
ÇİFTLİK	1.633	200.306	1.123	121.068	1.405	165.324	1.501	352.053
ULUKIŞLA	1.099	135.800	1.604	242.047	1000	220.043	874	175.827
ALTUNHİSAR	1.287	159.443	1.049	166.468	1.034	156.139	926	258.172
ÇAMARDI	1.202	201.878	1.424	203.653	1.315	205.137	829	201.878
TOPLAM	14.324	3.125.497	14.124	3.119.548	13.610	3.595.450	11.610	3.972.482
YIL	2013		2018		TOPLAM			
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı		
İLÇE	7000	3.090.900	7.940	2.773.421.17	32.203	11.008.571		
MERKEZ	4.102	1.778.345	-	-	13.262	4.508.415		
BOR	1.500	618.172	-	-	7.162	1.456.923		
ÇİFTLİK	806	340.466	-	-	5.383	1.114.183		
ULUKIŞLA	996	494.538	-	-	5.292	1.234.760		
ALTUNHİSAR	829	370.908	-	-	5.599	1.234.760		
TOPLAM		6.693.329	7.940	2.773.421.17	68.901	11.183.454		

Kaynak:Niğde Aile ve Sosyal Yardımlar İl Müdürlüğü (2014), Niğde Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler(2018).

Tablo 7 de ise Niğde SYDV yakacak yardımı alan kişi sayısı ve tutarları aktarılmıştır.Aşağıda Tablo 8 de ise giyecek yardımı alan kişi sayısı ve tutarları 2009 yılı baz alınarak verilmiştir.

Tablo.8: Niğde SYDV Giyecek Yardımı Alan Kişi Sayısı Ve Tutarı (TL)

YIL	2009		2010		2011		2012	
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı
MERKEZ	450	13.486	-	-	50	11.178	1.579	627.555
BOR	-	-	-	-	-	-	-	-
ÇİFTLİK	-	-	-	-	-	-	-	-
ULUKIŞLA	-	-	-	-	-	-	-	-
ALTUNHİSAR	-	-	-	-	-	-	-	-
ÇAMARDI	-	-	-	-	4	1.180	-	-
TOPLAM	450	13.486	-	-	54	12.358	1.579	627.555
YIL	2013		2018		TOPLAM			
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı		
MERKEZ	1.300	510.000			3.379	1.162.219		
BOR	-	-			-	-		
ÇİFTLİK	-	-			-	-		
ULUKIŞLA	302	32.342			302	32.342		
ALTUNHİSAR	-	-			-	-		
ÇAMARDI	161	33.352			165	34.532		
TOPLAM	1.763	575.694			3.846	1.229.093		

Kaynak:Niğde Aile ve Sosyal Yardımlar İl Müdürlüğü (2014), Niğde Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler(2018).

Tablo 9 da nakdi yardımlar; en temel ihtiyaçlarını karşılamaktan yoksun 3294 sayılı Kanun kapsamında olan; yaşlı, özürlü, yetim, öksüz, kimsesiz, dul, hanenin geçimini sağlamakla yükümlü ancak kronik hastalık (diyaliz, kanser gibi) veya özür durumu nedeniyle "çalışamaz" durumda olanların öncelikle ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde hane halkı sayısı göz önünde bulundurularak faydalandırılmasıdır. Yardımlar vakıf tarafından nakdi/aynı olarak aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir.

Tablo.9: Niğde SYDV Nakdi Yardımı Alan Kişi Sayısı Ve Tutarı (TL)

YIL	2009		2010		2011		2012	
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı
MERKEZ	4.270	493.661	6.026	770.756	3.546	369.025	-	-
BOR	2.150	578.417	1.985	438.916	1.970	469.821	2.218	793.032
ÇİFTLİK	899	146.460	670	122.150	1.132	89.245	-	-
ULUKIŞLA	1.434	169.107	128	40.895	77	15.675	568	126.590
ALTUNHİSAR	378	58.365	1.321	110.215	843	86.030	507	166.915
ÇAMARDI	145	43.230	238	44.662	117	28.110	136	80.450
TOPLAM	9.276	1.489.240	10.368	1.527.594	7.685	1.157.906	3.429	1.166.987
YIL	2013		2018		TOPLAM			
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı		
MERKEZ	1.467	50.751	38.335	27.886.726.88	15.309	1.684.193		
BOR	1.889	388.411	-	-	10.212	2.668.597		
ÇİFTLİK	507	169.385	-	-	3.208	627.240		
ULUKIŞLA	544	163.106	-	-	2.751	515.373		
ALTUNHİSAR	478	157.040	-	-	3.527	578.565		
ÇAMARDI	199	86.590	-	-	835	283.042		
TOPLAM	5.084	1.015.283	38.335	27.886.726.88	35.842	6.357.010		

Kaynak:Niğde Aile ve Sosyal Yardımlar İl Müdürlüğü (2014), Niğde Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler(2018).

Tablo10 da yoksul ailelerin eğitim ve sağlık hizmetleri gibi temel hizmetlere katılımları şartıyla verilen nakdi bir sosyal yardım programıdır. Amaç, yoksulluk nedeni ile okula gönderilemeyen çocuk sayısının azaltılması, okullaşma oranının artırılmasıdır.

Tablo.10: Niğde SYDV Eğitim Yardımı Alan Kişi Sayısı Ve Tutarı (TL)

YIL	2009		2010		2011		2012	
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Sayısı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı
MERKEZ	6.313	560.198	11.964	414.400	1.421	11.991	337	113.125
BOR	1.150	317.436	590	127.416	542	119.335	510	109.030
ÇİFTLİK	1.438	238.580	206	51.680	331	4.490	310	88.210
ULUKIŞLA	1.725	147.080	386	46.040	93	22.400	120	24.000
ALTUNHİSAR	2.146	161.345	1.491	113.814	830	165.821	341	60.180
ÇAMARDI	1.274	98.245	488	57.515	522	32.695	247	67.163
TOPLAM	14.046	1.522.884	15.125	810.865	3.739	416.732	1.865	461.708
YIL	2013		2018		TOPLAM			
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı		
MERKEZ	219	98.150	6.792	85.439.59	20.254	1.197.864		
BOR	650	173.765	-	-	3.442	846.982		
ÇİFTLİK	407	45.700	-	-	2.692	488.660		
ULUKIŞLA	140	33.000	-	-	2.464	272.520		
ALTUNHİSAR	252	30.650	-	-	5.060	531.810		
ÇAMARDI	322	98.663	-	-	2.853	354.281		
TOPLAM	1.990	479.928	6.792	85.439.59	36.765	3.692.117		

Kaynak:Niğde Aile ve Sosyal Yardımlar İl Müdürlüğü (2014), Niğde Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler(2018).

Tablo 11 de dezavantajlı grup olan yoksullar için sağlık yardımları verilmiştir.

Tablo.11: Niğde SYDV Sağlık Yardımı Alan Kişi Sayısı Ve Tutarı (TL)

YIL	2009		2010		2011		2012	
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Sayısı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı
MERKEZ	888	49.608	951	135.539	233	21.827	75	19.700
BOR	12	24.405	24	11.186	14	7.731	-	-
ÇİFTLİK	1	314	5	3.740	-	-	-	-
ULUKIŞLA	108	20.072	98	15.325	55	8.200	-	-
ALTUNHİSAR	49	5.710	21	3.890	55	9.374	-	-
ÇAMARDI	157	27.840	189	37.965	156	26.600	34	10.706
TOPLAM	1.215	127.949	1.288	207.645	513	73.732	109	30.406
YIL	2013		2018		TOPLAM			
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı		
MERKEZ	9	2.714	29	10.450	2.156	229.388		
BOR	-	-	-	-	50	43.322		
ÇİFTLİK	-	-	-	-	7	4.504		
ULUKIŞLA	6	3600	-	-	267	47.197		
ALTUNHİSAR	-	-	-	-	125	18.974		
ÇAMARDI	70	20.171	-	-	606	123.282		
TOPLAM	86	26.935	29	10.450	3.211	466.667		

Kaynak:Niğde Aile ve Sosyal Yardımlar İl Müdürlüğü (2014), Niğde Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler(2018).

Tablo 12 de en temel ihtiyaçlarımızdan olan barınma yardımı ile ilgili verileridir.

Tablo.12:Niğde SYDV Barınma Yardımı Alan Kişi Sayısı Ve Tutarı (TL)

YIL	2009		2010		2011		2012	
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Sayısı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı
MERKEZ	21	68.460	14	92.960	130	124.737	1	4.000
BOR	-	-	-	-	4	59.832	15	27.402
ÇİFTLİK	-	-	-	-	11	59.09	-	-
ULUKIŞLA	7	17.283	16	27.505	3	3.650	-	-
ALTUNHİSAR	4	2.978	8	3.050	17	19.077	16	11.050
ÇAMARDI	54	24.193	51	35.928	-	-	41	120.600
TOPLAM	86	112.914	89	159.443	165	266.386	73	163.052
YIL	2013		2018		TOPLAM			
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı		
MERKEZ	8	61.200	35	160.578.37	174	351.357		
BOR	39	594.364	-	-	58	681.598		
ÇİFTLİK	5	12.250	-	-	16	71.340		
ULUKIŞLA	3	4.175	-	-	29	52.613		
ALTUNHİSAR	9	18.931	-	-	54	55.086		
ÇAMARDI	37	178.034	-	-	183	358.755		
TOPLAM	101	868.954	35	160.578.37	514	1.570.749		

Kaynak:Niğde Aile ve Sosyal Yardımlar İl Müdürlüğü (2014), Niğde Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler (2018).

Ayrıca her yıl Ramazan Ayında Niğde’de fakir ve muhtaç ailelere Ayhan Şahenk Vakfı tarafından gıda yardımları da yapılmaktadır.Son tablomuz olan Tablo 13 de diğer yardımlar başlığında merkez ve diğer ilçelerde yardımlardan 2009 yılından bu yana faydalanan kişi ve yardım tutarları verilmiştir.

Tablo.13: Niğde SYDV Diğer Yardımlardan Faydalanan Kişi Sayısı Ve Tutarı (TL)

YIL	2009		2010		2011		2012	
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Sayısı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı
MERKEZ	23	44.616	6	10.99	-	-	-	-
BOR	300	84.209	200	72.381	200	73.611	180	107.344
ÇİFTLİK	-	-	-	-	-	-	-	-
ULUKIŞLA	31	27.450	27	18.280	27	18.280	25	12.150
ALTUNHİSAR	12	2.550	20	1.350	17	6.650	-	-
ÇAMARDI	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	366	158.825	253	103.009	244	98.541	205	119.494
YIL	2013		2018		TOPLAM			
İLÇE	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı	Kişi Sayısı	Yardım Tutarı		
MERKEZ	-	-	3.192	1.228.724.10	29	55.614		
BOR	169	110.820	-	-	1.049	448.365		
ÇİFTLİK	-	-	-	-	-	-		
ULUKIŞLA	66	28.631	-	-	176	104.791		
ALTUNHİSAR	2	16.635	-	-	51	27.185		
ÇAMARDI	237	-	-	-	-	-		
TOPLAM		156.086	3.192	1.228.724.10	1.305	635.955		

Kaynak:Niğde Aile ve Sosyal Yardımlar İl Müdürlüğü (2014), Niğde Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler(2018).

7. YOKSULLUĞUN AZALTILMASINDA SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI' NIN GÜÇLÜ /ZAYIF YÖNLERİ

Güçlü yönler:

- Vakıflar merkezî otorite ve yerel kurumlar arasında bir köprü görevi görmekte ve yardımların ihtiyaç sahiplerine etkin bir şekilde sunulmasını sağlamaktadır.
- Sivil toplum kuruluşları dünyanın bazı yerlerinde olduğu kadar yoksullukla mücadelede ön plana çıkmamaktadır. Devlet kaynaklarının da sınırlı olduğu göz önünde bulundurularak yeni sosyal politikalar üretilerek STK'ların da yoksullukla mücadeleye katılımları özendirilmelidir.
- Sosyal yardımlar, kendisi ve bakmakla yükümlü olduğu ailesini geçindirme olanağından yoksun kalmış bireylere kendi kendine yetebilme imkanı sunmaktadır.(Güneş,2012,155)
- Sosyal yardımlar hem kişinin varlığını güven altına alırken hemde kişinin tekrar çalışıp kendi kendine yetebilir hale gelmesine katkı sağlar.(Tunç,2013 S.57-58)
- Sosyal yardımlar yardıma ihtiyacı olan bireyleri bir sosyal yurttaş olarak kavradığından tek başına toplumu bütünleştirici bir özelliği bulunmaktadır.(Güneş,2012,156)
- Sosyal yardımlar, kendisi ve bakmakla yükümlü olduğu ailesini geçindirme olanağından yoksun kalmış bireylere kendi kendine yetebilme imkanı sunmaktadır.(Güneş,2012,155)
- Sosyal yardımlar bireylerin ihtiyaçlarına göre ayarlanabilir olması özelliği ile mevcut kaynakların etkin bir şekilde yönetilmesine katkı sağlamaktadır.(Tunç, 2013 S. 59)
- Sosyal yardım çerçevesinde aşağıda da belirtildiği gibi, bireylerin yardıma muhtaç olduğunu kanıtlaması gurur kırıcı olduğundan dolayı yeni bir sistem(SOYBİS) geliştirilerek bu durum birazda olsa ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.(Aydın, 2016,64)
- Sosyal yardım alan kişi suçtan uzak durmaktadır. (Tunç, 2013 S.59)
- Sosyal yardımlaşma kurumları diğer kurum ve kuruluşlar ile iç içe faaliyet göstererek bireylerin ekonomik ve sosyal statüsünü iyileştirmeyi amaçlamaktadır.(Aydın,2016,48)
- Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının kaynaklarının yetersiz olduğu durumlarda ekonomik durumu iyi olan kesimin yardıma ihtiyacı olan kesime gelir transfer edilebilmektedir. Bu durumda ise SYVDV sayesinde alt ve üst gelir grubundaki bireyler arasındaki gelir dağılımı eşitsizliği azda olsa azalmaktadır.
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma vakıfları bireyleri tüketici konumdan üretici konumuna sevk etmektedir.

Zayıf yönler:

- Sosyal yardımlara olumsuz bakanların hareket noktalarından birincisi insanların sosyal yardıma bağımlı olarak tembelleşmesi, ikincisi de sosyal yardımın istismar edilmesidir. Özellikle büyük yerleşim yerlerindeki denetleme zorluğu sosyal yardımların istismar edilmesi sonucunu doğurmaktadır.
- Yoksulluk sorunu, sadece Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından çözülebilecek bir sorun değildir. Devletin gerçekten sosyal devlet ilkesini benimsemiş olması gerekmektedir.
- Yoksulluktan doğan sorunlar, erkeklerden çok kadınları etkilemekte, halen var olan cinsiyet sorunlarını daha da kötüleştirmektedir.
- İstatistiki olarak kanıtlanmamış olsa da kimi alan çalışmaları sosyal yardımların kayıt dışı istihdamı artırdığına işaret etmektedir. Asgari ücretle geçimini sağlayamayan insanlar hem biraz daha yüksek ücret almak hem de yardım imkanlarından yararlanmak için kayıt dışı istihdamı tercih edebilmektedir.
- Sosyal yardımlar ile mevcut kaynakların rasyonel kullanımını önlemektedir.(Tunç,2013. 58)
- Sosyal yardım alabilmesi için bireylerin yoksulluklarını kanıtlama zorunluluğunun bulunması bireyler üzerinde olumsuz sonuçlara neden olmaktadır.(Tunç,2013 S.59)
- Sosyal yardımlardan sadece geliri olmayan kişiler değil geliri yetersiz olan kişilerde faydalanmaktadır.(Teber,2017,42)
- sosyal yardımlar için belirli bir yoksulluk ölçütünün olmaması, sosyal yardımlardan yararlanmak isteyenler ile nesnel kriterlerle belirleyecek yoksullukların bilgilerinin bir veri tabanında bulunmaması yardımların gerçekten ihtiyaç sahiplerine verilmesinde önemli bir engel teşkil etmektedir.(Güneş,2012,168)

8. SONUÇ

Yoksulluğun ciddi boyutlara ulaştığı Türkiye’de devletin yoksul ve yardıma muhtaç kişilere yönelik bir takım sosyal yardım programları bulunmaktadır. Ancak Türkiye’de sosyal yardım uygulayan birçok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Uygulanan bu sosyal yardım programlarının önemli bir bölümünde yaşlı, özürü, işsiz bireyler ve kimsesiz çocuklar yoksul kabul edilmekte, bu kişilerin korunmasını öngören oldukça dar kapsamlı bir sosyal yardım politikası izlenmektedir. Türkiye’de tüm yoksul ve yardıma muhtaç vatandaşları ilgilendiren geniş kapsamlı kamusal sosyal yardım programı 1986 yılında kabul edilen 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Yasası ile gerçekleştirilmektedir. Bu yasa ile yoksul ve muhtaç durumda bulunan, sosyal güvenlik kuruluşları ile ilgisi olmayan vatandaşlar ile geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim olanağı sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilebilen kişilere yardım etmek, adil gelir dağılımı sağlamak ve sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı özendirme amaçlanmaktadır. Bu bağlamda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu kurulmakta, buna bağlı olarak sosyal yardım faaliyetlerini tüm il ve ilçelerde organize etmek üzere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları oluşturulmaktadır. Yoksulluk sadece sosyal ve ekonomik sorun değildir, aynı zamanda temel hakların yaşanmama durumudur. Amaç sadece belirli bir gelir düzeyini sağlamak yerine, sosyal içeriği ve insanca yaşam haklarını da gözetilen gelir dağılımı ve yoksullukla mücadele politikalarının geliştirilmesi olmalıdır. Bu politikalar ise, yalnızca piyasada dinamiklerine veya aile dayanışma mekanizmalarına dayandırılarak oluşturulamaz. Çözümüne yönelik güçlü siyasi irade, aktif kamu öncülüğünde gelir dağılımındaki dengesizliklerin azaltılması ve yoksullukla mücadelede etkin ekonomik ve sosyal politikaların uygulamaya konulması ile başarılı olabilmektedir. Sadece istihdam artırmak için iş alanlarının yaratılması, yoksulluk ve gelir dağılımı eşitsizliğinin giderilmesinde yeterli olamamaktadır. Üretim ve istihdam odaklı sürdürülebilir büyümeyi sağlayabilmek için insana yaraşır iş tanımı temel alınmalıdır. Yoksulluk sorununa kalıcı çözümler getirebilmek için eğitim ve öğretim olanağı sağlama teknik bilgi ve beceri kazandırma, iş edindirme gibi sosyal yardım programlarına ağırlık verilmelidir. Yoksul vatandaşların yaşamlarını sürdürebilecek gelir elde edebilmeleri için iş olanakları sağlanmasına yönelik projelerin bölgesel bazda ele alınarak bölgelerin ekonomik sosyal ve kültürel koşullarına uygunluğu sağlanmalıdır.

Ülkemizde çeşitli kurumlar tarafından farklı mevzuatlar doğrultusunda çeşitli sosyal yardımlar yapılmaktadır. Bu durum ortak veri tabanının bulunmamasına, kurumların, kurumsal kapasitelerinin yetersiz olmasına, kurumlar arasında koordinasyon ve işbirliği eksikliğine, yardım veren kurumlar arasında norm ve standart birliğinin sağlanmamasına, kurumların görev alanlarının çakışmasına ve bu nedenle kaynağının sosyal yardım alanında etkin kullanılmamasına neden olmaktadır. Türkiye’de sosyal hizmet alanında benzer hizmetler sunan kurumlar mükerrerliklerin önüne geçilebilmesi için tek çatı altında birleştirilmelidir. Böylelikle, sosyal yardım kararları etkinleşecek, daha adil kaynak dağıtımı sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2016). 2014 Faaliyet Raporu, s:50

“Yoksulluk Sadece Devletin Sorunu mu”? Kamu Harcamaları Açısından Bir Değerlendirme, Sosyo-Ekonomi Dergisi, Sayı:2005-2, Temmuz, Aralık 2005, ss.155-178.

Aydın, E. (2016). Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıflarının Etkileri: Bartın İli Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı Üzerine İnceleme, Bartın Üniversitesi SBE İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (2009), Kentsel Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politikalar

Bilici, M. (2005) “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, İdarecinin Sesi”, Mart-Nisan 2005.

Buğra, A. (2005). Yoksulluk ve Sosyal Hakları, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Raporu, İstanbul.

Gül, S. S. (2006), Sosyal Devlet Bitti Yaşamın Piyasa: Yeni Liberalizm ve Muhafazakârlık Kısılcığında Refah Devleti, Ankara: Ebabel Yayınevi.

Güneş, M. (2012). Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Bir Kamu Yönetimi Politikası Olarak Sürdürülebilirliği, Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomi Araştırma Dergisi, C.12 (24), 149-184.

Güneş, M. ve Yükselen, C. (2010). Sivil Toplum ve Yönetişim Tartışmalar Sürecinde Kent ve Kadın, Detay Yayıncılık, Ankara.

- Kasnakoğlu, H. (1999). Türkiye’de Yoksulluk Sınırı ve Asgari Ücret, Ekonomide Durum Dergisi Güz, Kitap 6.
- Kutlu, M. (2001). Yoksulluk Kitabı, İstanbul.
- Koray, M. (2000), Sosyal Politika, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- May, J. (2011). An Elusive Consensus: Definitions Measurement and Analysis of Poverty (11 Ağustos 2011), s.25-24.
- Metin B. (2012) Yoksullukla Mücadelede Asgari Gelir Güvencesi: Türkiye’de Sosyal Yardım ve Hizmet Sisteminde Mevcut Durum ve Asgari Gelir Güvencesi İhtiyacı, Sosyal güvenlik Dergisi 2012 (C.1 118-151)
- Metin, O. (2011), Sosyal Politika Açısından AKP Dönemi: Sosyal Yardım Alanında Yaşananlar, Çalışma ve Toplum Dergisi, 2011/1, s.179-200.
- Oğuz, A. (1989). Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Türk İdare Dergisi Sayı 384, Eylül, s.71-99.
- Önder, H. ve Şenses, F. (2006). Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksulluk Düşüncesi, İktisat, Siyaset, Devlet Üzerine Yazılar, Prof. Dr. Kemali Soybaşılyıya Armağan İçinde, İstanbul.
- Öztürk, Y. (2009). Sosyal Devlet Bağlamında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Rolü
- SYDGM (2005), Sosyal Yardım Programları ve Proje Destekleri, Ankara
- SYGDM (2008), 2007 Yılı Faaliyet Raporu, Strateji Geliştirme Müdürlüğü Yayını, Ankara.
- SYGDM, (Tarihsiz a), Sosyal Yardım Programları ve Proje Destekleri Sosyal Riski Azaltma Projesi, Ankara.
- SYGDM, (Tarihsiz b), Yoksulluk Çocuklarımıza Miras Kalmasın Şartlı Nakit Transferi El Kitabı, Ankara.
- Taşçı, F. (2008). Türkiye’nin Kamusal Sosyal Anlayışı Üzerine Bir Analiz (1980-2007). İstanbul Üniversitesi Dergisi, S.55, ss. 127-149.
- Teber, V.(2017). Sosyal Yardımların Çalışma Hayatındaki Olumsuz Etkileri: Tembellik, Pamukkale Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi.
- TÜİK (2004). 2002 Yoksulluk Çalışması Sonuçları, Ankara.
- TÜRKO E. KADİROĞLU A.,; Yerel Ekonomik Kalkınma ve İhracat; Erzurum İlinde bir uygulama (Akademik Sosyal Araştırma Dergisi S.57; 2017)
- Tunç, A. (2013). Türk Kamu Yönetiminde Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıflarının Etkinliği: TRB1 Bölgesinde Bir Araştırma, İnönü Üniversitesi SBE Doktora Tezi.
- Yavuzkanat, P. (2013). Türkiye’de İllerin Yoksulluk Riskinin Ölçülmesi Üzerine Bir Yöntem Önerisi, Ankara, ss.76.
- Yaşar, R., ve Açıkgöz, R. (2011). Yoksullukla mücadelede Bütüncül bir politika: İnsani Geliştirme ve Yardım Merkezi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, C.10, S.6, Bahar 2011, ss.405-442.
- Yıldız İ. (2015), İnsani Gelişme ve insani yoksulluk bağlamında insani gelişme endeksi: Gelişmiş ve Gelişmekte olan ülkeler ile Türkiye karşılaştırması, İstanbul Üniversite Çalışma ekonomisi ve Endüstriyel ilişkiler sbe yüksek lisans bitirme tezi
- WORLD BANK 2000